

DOI <https://doi.org/10.32848/agr.innov.2023.17.31>

**ВІДОМИЙ ВЧЕНИЙ У ГАЛУЗІ КЛІМАТИЧНО
ОРІЄНТОВАНИХ АГРОТЕХНОЛОГІЙ,
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МЕЛІОРАЦІЙ,
РОСЛИННИЦТВІ, СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВІ:
ДОКТОРУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ НАУК**

СЕРГІЮ ЗАЙЦЮ – 65

27 квітня 2023 року виповнюється 65 років відомому вченому в галузі кліматично орієнтованих агротехнологій, сільськогосподарських меліорацій, рослинництва, селекції і насінництва, доктору сільськогосподарських наук, завідувачу відділом кліматично орієнтованих агротехнологій Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН Зайцю Сергію Олександровичу.

Вчений народився в с. Івано-Келино Снігурівського району Миколаївської області. Завжди відповідальний, наполегливий і охочий до практичної діяльності Сергій Олександрович упродовж 1978–1983 рр. отримав свій перший виробничий досвід, працювавши – старшим лаборантом, агрономом-технологом відділу агротехніки зернових культур Інституту зрошуваного землеробства УААН. Живий творчий інтерес та любов до природничих наук привели Сергія Олександровича до вступу на агрономічний факультет Херсонського сільськогосподарського інституту ім. О. Д. Цюрупі, який він закінчив в 1984 році.

1986–1989 рр. почав навчання в аспірантурі Інституту зрошуваного землеробства УААН. В той час на Херсонщині активно розвивалось зрошуване землеробство і сільське господарство.

У 1993 р. молодий фахівець отримав диплом кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації», тема дисертації: «Енергозберігаюча технологія вирощування проса в післяжнивному посіві на зрошуваних землях південного степу України», місце захисту – Херсонський сільськогосподарський інститут О.Д. Цюрупі.

Протягом 1984–2022 рр. вчений пропрацював молодшим науковим співробітником, науковим співробітником, старшим науковим співробітником, завідувачем лабораторії та відділу зернових і зернобобових культур, завідувачем відділу агротехнологій, завідувачем відділу рослинництва та неполивного землеробства Інституту зрошуваного землеробства Національної академії аграрних наук.

У 2004 р. Сергію Олександровичу присвоєно вчене звання старший науковий співробітник за спеціальністю 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації», Інститут землеробства південного регіону УААН.

У 2021 році вченому присвоєно науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації», тема дисертації: «Наукові основи формування адаптивних технологій вирощування зернових культур і сої на зрошуваних землях південного Степу України», місце захисту – Інститут зрошуваного землеробства НААН України.

Сфера наукових інтересів: розробки ресурсозберігаючих технологій вирощування пшениці озимої й ярої та ячменю озимого на неполивних і зрошуваних землях; розробка способів покращення якості зерна зернових і олійних культур, які гарантують одержання сильної пшениці та високобілкового зерна ячменю і сої; розробка оптимізації технології вирощування ячменю ярого на основі максимального використання генетичного потенціалу сортів та адаптації її до посушливих умов півдня України; розробка ресурсозберігаючих екологічно безпечних технологій вирощування основних зернових, технічних і кормових культур на зрошуваних землях півдня України; розробка та удосконалення агротехнологічних прийомів формування продуктивних агроценозів кормових культур в умовах нестійкого зволоження півдня України; моніторинг фітосанітарного стану посівів пшениці озимої, кукурудзи і сої та економічно ефективні системи їх захисту в умовах зрошення України; розробка з біологічних основ продукційних процесів нових сортів озимих зернових культур і сої на зрошуваних землях при застосуванні біологічних препаратів та оптимізації агротехнічних прийомів; розробка інноваційних технологій вирощування зернових, олійних і кормових культур, де основна увага приділяється дослідженню нових агротехнічних засобів, що направлені на максимальне використання генетичного потенціалу сортів і гібридів та їх адаптації як до зрошення, так і до посушливих умов півдня України; розробки із застосування мікроелементів із стимулюючою дією, регуляторів росту, біологічних препаратів у системі живлення та захисту рослин від шкідливих організмів, отримання двох урожаїв зерна і насіння за рік; наукові основи та агроекологічне обґрунтування формування якості насіння, садивного матеріалу та біосировини біоенергетичних культур на біопаливо в неполивних і зрошуваних умовах Півдня України, та ін.

У співавторстві з очолюваним колективом:

– доведено принципову можливість та економічну доцільність створення насінневого матеріалу картоплі високих категорій безпосередньо на півдні України;

– теоретично обґрунтовано стан та тенденції виробництва зернових культур і сої та перспектив їх вирощування в умовах зрошення з урахуванням кліматичних змін;

– виявлено особливості водоспоживання та ефективність використання ґрунтово-кліматичних ресурсів посівами зернових культур і сої за різних умов вологозабезпечення та основних складових технологій їх вирощування в умовах Інгулецької і Каховської зрошувальних систем;

– визначено закономірності росту та розвитку озимих зернових культур в осінній період вегетації, зміни фізіологічних параметрів та виживання рослин за поточних агрометеорологічних умов на фоні зрошення;

– науково обґрунтовано закономірності процесів формування елементів продуктивності нових сортів зернових культур і сої за різних погодних умов і базових елементів технології їх вирощування на зрошенні та без зрошення;

– досліджено ефективність прямої та сукупної дії базових агротехнологічних елементів: систем основного обробітку ґрунту, строків сівби та норм висіву, елементів системи удобрення та застосування препаратів комплексної дії на врожайність і якість зерна пшениці озимої, ячменю озимого, кукурудзи та сої;

– проаналізовано фітосанітарний стан посівів зернових культур і сої, здійснено порівняльну технічну та господарську оцінку застосування в системі захисту рослин від фітопатогенів і фітофагів сучасних хімічних та біологічних препаратів;

– побудовано математичні моделі продукційного процесу для оптимізації ресурсовитратних елементів технологій вирощування зернових культур і сої;

– удосконалено технології вирощування зернових культур та сої шляхом комплексної оптимізації факторів інтенсифікації з урахуванням ефективності викори-

стання фінансово-економічних та енергетичних ресурсів при зрошенні в умовах регіональних змін клімату.

Результати наукових досліджень опубліковані в понад 300 наукових працях, у тому числі: 13 монографій, 3 наукові статті опубліковано в наукових виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, 13 авторських свідоцтв і патентів (в т.ч. 1 авторське свідоцтво на сорт пшениці озимої).

Наукова школа: підготовлено 3 кандидати сільськогосподарських наук та 1 доктор філософії.

Приймає участь у підготовці та атестації наукових кадрів, в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти Херсонського державного аграрно-економічного університету, як голова державної екзаменаційної комісії зі здобуття в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти бакалавр і магістр Херсонського державного аграрно-економічного університету, а також як офіційний опонент дисертаційних робіт.

Наукові премії, нагороди, інші досягнення: за свою сумлінну працю багато разів отримував подяки та почесні грамоти не лише від дирекції Інституту, а й від Головного управління агропромислового розвитку Херсонської ОДА, обласної державної адміністрації, Південного наукового центру НАН України і МОН України, Міністерства аграрної політики та продовольства України та Президії Національної академії аграрних наук. Нагороджений Почесною відзнакою УААН у 2014 році та пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» у 2020 році.

З 2022 року і по теперішній час – завідувач відділу кліматично орієнтованих агротехнологій Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук.

Щиро вітаємо ювіляра, бажаємо міцного здоров'я, довголіття, невичерпної життєвої енергії, високої працездатності на благо вітчизняної науки, примноження наукових звершень, творчої наснаги, реалізації дослідницьких ідей і задумів, високоякісних сталих урожаїв, процвітання, талановитих учнів!

Вожегова Р.А., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, в.о. директора Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, м. Одеса